

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Generační obměna soudců:

Na přelomu roku zaniká funkce osmi uznávaným soudcům Nejvyššího soudu, včetně předsedy civilního kolegia Vladimíra Kůrky

Nové logo Nejvyššího soudu:

Vítězné logo představuje historický odkaz, tradiční symboliku, zdůrazňuje pozici na vrcholu soudní soustavy

Nejvyšší soudy v měnící se době:

Mezinárodní konference, která nejen vzpomínala na uplynulých sto let, ale naznačila i budoucí roli nejvyšších soudů v Evropě

Právní komparatisté jednali v Karlsruhe:

Jednotlivé země Evropské unie nejsou prozatím jednotné v nahlížení na prezentaci a užívání náboženských symbolů při soudních jednáních

EDITORIAL

Nejvyšší soud prochází generační obměnou. Z necelé sedmdesátky soudců Nejvyššího soudu osmičce z nich s přelomem roku funkce soudce zanikne. Jde o nanejvýš zkušené a uznávané soudce, kteří tvořili novodobé dějiny tohoto soudu, někteří z nich v Brně působili už od roku 1996, předseda senátu trestního kolegia Karel Hasch dokonce už od roku 1993. Zůstává takových v Brně už jen minimum.

Vladimír Kůrka odchází z čela civilního kolegia, jeho nástupcem jmenoval před několika dny předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal odborníka na problematiku restitucí a taktéž na agendu případů bezdůvodného obohacení Jana Eliáše. Stanislav Rizman je soudcem, který v historických dějinách Nejvyššího soudu stál nejdéle v čele jeho trestního kolegia, a to celých 22 let! Ještě před tím, v období před zrušením vojenských soudů, vedl dva roky i tehdejší kolegium vojenské federálního Nejvyššího soudu ČSFR. Také za dalšími odcházejícími soudci je vidět mnoho záslužné práce, v soudních databázích a řadě sbírek soudních rozhodnutí se můžeme probírat množstvím významných judikátů, které spoluvytvářeli anebo číst si jejich jména v souvislosti s prezentací mediálně známých kauz, které rozhodovali. Za těmito soudci je často také významná publikační činnost, někteří se spolupodíleli i na vzniku nových zákonných norem. Když jsem s nimi hovořil o tom, s jakými pocity odcházejí, na která rozhodnutí jsou – nadneseně řečeno – pyšní, většinou se shodli v jednom: Nejvíce zůstávají v paměti ta rozhodnutí, která šla proti proudu, proti společenské poptávce. Soudce totiž musí mít odvahu vydávat nepopulární rozhodnutí. Na prvním místě jde o spravedlnost, soudní proces není divadelním představením, na jehož konci obecenstvo za líbivý kus aktérům zatleská. Byť, stejně jako v pohádkách, musí i tady vítězit dobro nad zlem, ono se v reálném životě na první pohled nedá vždy poznat, kdo je kladným a kdo záporným hrdinou.

S některými z odcházejících soudců jsme se dohodli, že poskytnou do aktuálního vydání čtvrtletníku AEQUITAS rozhovor. Zpracovávám podobné rozhovory pokaždé moc rád, i když je doprovází nostalgie. Lidé, když rekapituluji, tak se více otevrou, jsou osobnější. A znovu se tím potvrzuje, že i soudci jsou „obyčejnými smrtelníky“ se svými radostmi, starostmi, koníčky i povinnostmi, které je doprovází životem jako každého z nás. Ostatně, posoudit to můžete o pár stránek dále sami.

Nejvyšší soud se na generační obměnu připravil dostatečně dlouho dopředu. A tak už od 1. ledna pro změnu pět nových soudců bude k naší instituci, která stojí na vrcholu obecné justice, přeloženo. Už v průběhu roku 2018 byli přítom k Nejvyššímu soudu postupně přeloženi čtyři noví soudci. Všichni prošli pečlivým výběrem, všichni zde v minulosti působili už „na zkoušku“ jako soudci stážisté. I dnes máme aktuálně dočasně přiděleno na stáž u civilního kolegia deset soudců, u kolegia trestního pět. Nejvyšší soud si své soudce vybírá opravdu svědomitě. A jak již bylo opakovaně zveřejněno, vrací se také k možnosti jmenování nových soudců Nejvyššího soudu z oblasti jiných právních profesí. S touto možností počítají rovněž loni schválená pravidla pro výběr soudců Nejvyššího soudu. Mezi novými soudci, kteří nastoupí 1. ledna 2019, ale prozatím žádný z akademiků, bývalých státních zástupců či advokátů, nebude.

Příjemné čtení přeje
Mgr. Petr Tomíček, vedoucí redaktor AEQUITAS

S přelomem roku odchází osm soudců Nejvyššího soudu, je to více než desetina z celkového počtu

Předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal to avizoval již několik let dopředu: Nejvyšší soud stojí před generační obměnou, věk řady soudců se blíží hranici 70 let, kdy ze zákona funkce soudce zaniká, nedá se vyloučit, že někteří soudci se rozhodnou odejít dříve. I proto Nejvyšší soud vypracoval v loňském roce podrobná kritéria pro jmenování svých nových soudců, přičemž zde začlenil také možnost, aby se soudci mohly stát také osobnosti z jiných právnických profesí. – Stejně, jako tomu bývalo už v minulosti.

Po dosažení věkové hranice 70 let zanikne na přelomu roku 2018/2019 funkce soudcům občanskoprávního a obchodního kolegia JUDr. Vladimíru Kůrkovi, který byl od roku 2016 přímo předsedou tohoto kolegia, JUDr. Pavlu Pavlíkovi a JUDr. Martě Škárové; na vlastní žádost pak z téhož kolegia odchází a na funkci soudkyně rezignovala JUDr. Blanka Moudrá.

Trestní kolegium na vlastní žádost opouští a na funkci soudce rezignoval JUDr. Stanislav Rizman, dlouholetý předseda tohoto kolegia (do srpna 2015, v letech 1991–1993 také předseda vojenského kolegia Nejvyššího soudu ČSFR), s dovršením věkové hranice 70 let funkce zanikne JUDr. Vladimíru Jurkovi, JUDr. Karlu Haschovi a JUDr. Petru Hrachovci.

Foto z oficiálního rozloučení se soudci trestního kolegia (12. prosince 2018). Zleva: Karel Hasch, Vladimír Jurka, předseda trestního kolegia František Púry, předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal, Stanislav Rizman a Petr Hrachovec

K 1. prosinci 2018 u Nejvyššího soudu působilo celkem 69 soudců (z toho 22 na trestním úseku, 47 na úseku civilním), 15 soudců stážístů (5 na úseku trestním a 10 na civilním) a 159 asistentů soudců. K 1. lednu 2019 soud posílí nově jmenovaní soudci civilního kolegia JUDr. Pavel Horňák, JUDr. Helena Myšková, JUDr. Hana Tichá a JUDr. Aleš Zezula. Trestní kolegium bude mít novou soudkyni JUDr. Martu Ondrušovou.

AEQUITAS požádal soudce, kteří odcházejí, o rozhovor. Někteří vyhověli, jiní by si raději uchovali se svým odchodem co nejvíce soukromí. Respektujeme to. Následující stránky tak, ať už více či méně podrobně, patří lidem, kteří po mnoho let díky svému působení u Nejvyššího soudu spoluvytvářeli judikaturu a patřili v nejednom případě k významným osobnostem této instituce.

JUDr. Vladimír Kůrka

předseda občanskoprávního a obchodního kolegia

JUDr. Vladimír Kůrka

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze
- Soudcem od roku 1975, začínal u Okresního soudu Plzeň-město
- V roce 1976 nastoupil k Okresnímu soudu v Mostě, v roce 1990 se stal jeho předsedou
- V roce 1994 byl dočasně přidělen k Vrchnímu soudu v Praze
- Soudcem Nejvyššího soudu jmenován v roce 1996
- 15. prosince 2005 byl jmenován soudcem Ústavního soudu
- Po skončení funkčního období soudce Ústavního soudu byl opět od prosince 2015 soudcem a předsedou senátu Nejvyššího soudu
- Od 1. ledna 2016 předsedou občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu

Po 31. prosinci odcházíte od Nejvyššího soudu z pozice předsedy občanskoprávního a obchodního kolegia a míříte na Ústavní soud, kde budete poradcem předsedy Pavla Rychetského. Jako by střídání těchto dvou vrcholů naší soudní soustavy bylo Vaším osudem. Když porovnáte „pro a proti“ obou těchto institucí, co byste vyzdvihl na prvním místě? Je nějaký zásadní rozdíl v atmosféře v obou institucích?

V „atmosféře obou institucí“ je ten rozdíl, že na Ústavním soudu převažuje (subjektivně i vnějšně) uvážlivost a důstojenství, zatímco na Nejvyšším soudu dynamičnost a spor. Kvantitativní zatíženost soudce Ústavního soudu (počtem napadaných věcí) je vyšší než soudce Nejvyššího soudu, soudce Ústavního soudu však má hlediskem „ústavněprávní roviny“ ústavní stížnosti větší komfort k identifikaci věcí otevřených k věcnému posouzení než soudce Nejvyššího soudu, jenž je odkázán na mnohem přísnější podmínky (jen) přípustnosti dovolání.

Předseda občanskoprávního a obchodního kolegia, to je de facto „nejvyšší“ civilní soudce v zemi. Jak těžké je pracovat s vědomím takové zodpovědnosti?

Není pravda, jak si představujete, že bych jakožto předseda občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu byl „nejvyšší civilní soudce v zemi“; předseda kolegia samozřejmě nemůže mít – z principu – jakkoli přímý vliv na rozhodování jednotlivých soudců či senátů. Se všemi soudci jsem se setkával toliko (byť každý měsíc) na jednáních kolegia, zejména při rozhodování o publikaci vybraných rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, a jediný myslitelný apel – aby naše rozhodnutí byla srozumitelná, aby směřovala k účelnému, věcně přiléhavému vypořádání předmětného právního poměru, a aby, pokud možno byla i „spravedlivá“ – jsem nemohl, ať již výslovně v obecné poloze anebo svým vstupem do konkrétní diskuze, uplatňovat jen zde a takto. Nicméně uznávám, že jsou situace, kdy předseda kolegia nutně pocituje „odpovědnost“ mimořádně silně; jen namátkou – když občanskoprávní a obchodní kolegium jednalo o stanovisku ve věcech omezení svéprávnosti a vztahu k volebnímu právu, šlo opravdu o hodně, a to se speciálním průmětem do veřejnoprávního prostoru, jak se bude volit, kdo bude volit, jak si budou počínat volební orgány, apod.

Které rozhodnutí bylo ve funkci předsedy kolegia pro Vás nejtěžší?

Do funkce předsedy kolegia jsem vstupoval s ambicí – abych byl nějak platný – reformovat tehdejší vnitřní organizační strukturu kolegia, jmenovitě odstranit nepřírozeně velká soudní oddělení početně i agendově (kupříkladu sedm soudců a osmáct agend) a nahradit je standardním uspořádáním tří až čtyř soudců s několika málo, pokud možno vnitřně sourodými, specializacemi. Rozhodnutí – a překonávání silného odporu dotčených kolegů – bylo to, o kterém mluvíte jako o „nejtěžším“; trvalo mi zhruba rok a půl, než se předznamenáný záměr, o jehož správnosti jsem byl bytostně přesvědčen, podařilo uskutečnit. Za zmínku v této souvislosti stojí i prosazování návrhu stanoviska, který jsem kolegiu předkládal jako původně oponentního, ve výše zmíněné věci omezení svéprávnosti a volebního práva.

Když jste po návratu od Ústavního soudu pozici předsedy kolegia přijímal, co Vás nejvíce překvapilo?

Při mém návratu zpět na Nejvyšší soud mne „nejvíce překvapilo“, že za deset let, co jsem na Nejvyšším soudu nepůsobil, se jeho úroveň významně pozvedla jak z pohledu kvality odborných výstupů, tak osobnostního profilu soudců.

V otázce budoucí rozhodovací činnosti v oblasti občanskoprávní a obchodní je nyní tématem číslo jedna nový věcný záměr c. ř. s., který je i Vámi (a Nejvyšším soudem jako celkem) kritizován za svoji zastaralost a nekoncepčnost. A nejen proto, že dovolání v civilních věcech navrhuje jako řádný opravný prostředek. Dokážete si představit, jak dalekosáhlé změny by přijetí takové právní normy znamenalo pro každodenní chod soudu?

K návrhu c. ř. s. jsem se vyjádřil opakovaně v rámci interního vytváření postoje Nejvyššího soudu, orientovaného pak navenek. Můj názor je zcela v souladu s ním, pakliže vyznívá – pro poměry dovolacího řízení – téměř katastroficky, ať již v poloze předjímaného dovolání jako řádného opravného prostředku, tak i z pohledu nově vymezované přípustnosti dovolání. Velmi zjednodušeně řečeno: rozhodovací poměry Nejvyššího soudu by se zhoršily výrazně, řízení by se významně prodloužilo, a Nejvyšší soud by ztratil pozici suveréna, který rozhoduje (výlučně) o tom, co si dovolací přezkum zaslouží a co nikoli.

Vladimír Kůrka při zasedání pléna Nejvyššího soudu (2016), v pozadí předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal, předseda trestního kolegia František Půry a místopředseda Nejvyššího soudu Roman Fiala

Co považujete ve funkci předsedy kolegia za Váš největší úspěch?

„Největší úspěch“ – tady odkazuji na odpověď k jedné z předchozích Vašich otázek. Dodávám k doplnění, že – doufám – jsem přispěl i ke zklidnění atmosféry uvnitř kolegia, že všichni soudci mohli mít pocit, že se jim dostane sluchu, že jsou si navzájem ve svém vlivu co do pořádků kolegia rovni, apod. Chci věřit, že se vyrovnaly i vztahy ke kolegiu trestnímu, a konečně i k předsedovi soudu.

Jak byste stručně charakterizoval ideální stav mezi Ústavním soudem a Nejvyšším soudem? A je takový vzájemný vztah nyní lepší nebo horší, než například před 10 lety? – A proč?

„Ideální stav“ mezi Ústavním soudem a Nejvyšším soudem je takový, kdy si obě instituce navzájem důvěřují, vnímají výstupy druhé s porozuměním, jmenovitě v odlišnosti rozhodovacích podmínek a vůdčích kritérií, a – snad hlavně – si udržují navzájem institucionální respekt.

Do jaké míry jste předsedovi Nejvyššího soudu profesoru Pavlu Šámalovi radil, koho si má vybrat za Vašeho nástupce v čele civilního kolegia?

Panu předsedovi jsem – rozhodně – „neradil“; panu předsedovi jsem toliko předestřel mé hodnocení předpokladů pro výkon funkce budoucího předsedy kolegia v osobách těch – třech – soudců, kteří vyjádřili vůli takovou funkci převzít. Dal jsem najevo, že všichni – nějaké, každý jiné – předpoklady podle mého názoru mají.

Vaše soudcovská kariéra končí, jak začínala? Vzpomenete si na úplně první věc, kterou jste v taláru rozhodoval?

Někdy v červnu 1975 jsem poprvé vstoupil do jednací místnosti, a to Okresního soudu v Rokycanech, kam jsem byl coby krátce předtím jmenovaný soudce okresního soudu Plzeň-město dočasně (před nástupem základní vojenské služby) přidělen. Čekaly tam na mne věci, nařízené na mateřskou dovolenou odcházející kolegyně, které ona předtím již delší dobu vedla; občanskoprávní věci všeho možného druhu, včetně tzv. opatrovnických, a bylo jich cca patnáct. Na konkrétní věci si nepamatuji, však s jedinou výjimkou, neboť jsem v ní postupoval špatně; vycházel jsem z toho, že když zkušená kolegyně věc nařídila, měla být zralá k rozhodnutí, a já tak učinil, ačkoli ve skutečnosti k rozhodnutí zralá nebyla.

Chtěl jste být vždy soudcem „civilistou“?

Ano, civilistou vskutku – když už soudcem – jsem býti chtěl. Už proto, že tehdejší stát formuloval coby jednu z významných svých („třídnic“) politik politikou trestní, nikoli však soudně civilní, maje za to, že „rozvody“ jej neohrožují (vše samozřejmě zjednoduší). Tím nemá být řečeno, že by nebyli na soudech prvního stupně trestní soudci, kteří si zachovali morální integritu a leckdy i výbornou úroveň odbornou.

Na jaké rozhodnutí jste nejvíce (profesně) pyšný? Ať už u Nejvyššího soudu, Ústavního soudu, popř. u soudů nižších? Stojíte za řadou důležitých judikátů, který Vám nejvíce utkvěl v paměti?

Na Ústavním soudu mým „utkvělým“ rozhodnutím byl návrh rozhodnutí ve věci amnestie prezidenta Václava Klause, kvůli kterému se někteří moji blízcí ode mne odvrátili (trvám i přesto ještě dnes na svém). Na Nejvyšším soudu těžko říci, rozhodně však nejde o „pýchu“; v desetiletém předchozím působení jsem byl takřka osobně odpovědný za rozhodovací praxi ve věcech (tehdejších) církevních a sokolských restitucí (protože je nikdo nechtěl „dělat“), a dále jsem měl dost významný vliv (spolu s kolegy tehdejšího senátu) na formování judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a později exekučních.

Co do období posledních třech let snad v této souvislosti mohu odkázat nejspíše na „stanovisko“, o kterém mluvím v odpovědi na Vaši otázku číslo dva. Poctivě přiznávám – oproti tomu – že mi jedno z rozhodnutí, které jsem navrhoval k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, kolegiem neprošlo...

Co Vám bude po odchodu z Nejvyššího soudu nejvíce chybět?

Po odchodu z Nejvyššího soudu mi bude nejspíš chybět právě to, že už na něj nebudu chodit...

Mezi otázkami, které jsem Vám dal, je i něco, na co jsem zapomněl, a Vy byste rád právě takovou nevyřčenou otázku odpovídal?

Na téma otázky nepoložené: nečekal jsem nikdy v běhu mého soudcovského života, že poslední tři roky, blízké rokům „pensijním“, budou časem tak dynamickým, někdy hektickým, zhusta plným napětím, jakým ve skutečnosti skrze mé předsedování kolegia byl; leč na druhé straně: byly to roky specificky podnětné, a vlastně i zajímavé... (byť jsem již správním funkcionářem v letech 1990 až 1994 byl).

JUDr. Stanislav Rizman
předseda senátu trestního kolegia

JUDr. Stanislav Rizman

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě
- Od roku 1973 byl soudcem Vojenského obvodového soudu v Brně
- V roce 1980 se stal soudcem Vojenského obvodového soudu v Bratislavě
- Od roku 1985 byl soudcem a později předsedou senátu vojenského kolegia Nejvyššího soudu ČSSR (ČSFR)
- V letech 1991 – 1992 působil ve funkci předsedy vojenského kolegia Nejvyššího soudu ČSFR
- Od roku 1993 byl předsedou senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, v letech 1993 – 2015 předsedou trestního kolegia Nejvyššího soudu

Jak začínala Vaše soudcovská kariéra, pane doktore?

Mezi jednou z prvních věcí, které jsem soudil, byla krádež čokolád v bratislavském Figaru. Obviněný byl mladistvý. A já jsem jako soudce hrdinně upustil od potrestání. (úsměv).

Kolik těch čokolád bylo?

Málo. Jejich cena se pohybovala v desítkách korun. (úsměv)

Na druhou stranu jste za svoji dlouholetou praxi vydal řadu zásadních rozhodnutí, která ovlivňovala judikaturu. Která za svých rozhodnutí považujete za nejdůležitější?

Hlavně není možné zapomenout na taková rozhodnutí, která jsme v senátu učinili, i když obecná nálada byla zcela opačná. Veřejnosti se příliš nelíbilo, a částečně i té odborné, jak jsme například rozhodli v případě katarského prince anebo politika Víta Bárty. Já si za těmi rozhodnutími budu ale vždycky stát. Byla to správná rozhodnutí. Jsem o tom přesvědčen.

Vyžadují taková rozhodnutí jistou míru odvahy?

Určitě si myslím, že to byla odvážná rozhodnutí. Ale tady nejde o to, jak na Vás bude pohlížet veřejnost, tady jde o spravedlnost. O to, aby senát vydal rozhodnutí se svým nejlepším vědomím a svědomím, i když za ně bude veřejně napadán. Soudce na to musí být připraven.

Proč jste se teď rozhodl odejít od Nejvyššího soudu dříve, než v 70 letech, kdy automaticky podle zákona o soudech a soudcích zaniká funkce soudce?

Ono to není o tolik dříve. Jenom o rok. A je to čistě z osobních důvodů. Cítím se unavený, práce už mi nepřináší radost.

To tedy znamená, že v minulosti jste měl tuto práci jistě rád...

Já jsem tuhle práci dělal rád. A to hned od počátku. Bavila mě.

Jak tedy bude Stanislav Rizman trávit všední dny po nástupu nového roku?

Pracím na zahradě v obci nedaleko od Brna, kde bydlím. Mám tam poměrně velkou zahradu. Doslova bych řekl, že se rád „hrabu v zemi“, těším se na to.

Přednášet anebo třeba působit v komisích u odborných zkoušek neplánujete?

Zpočátku určitě ne. Nevylučuji to, ale v nejbližších týdnech a měsících si chci úplně odechnout.

Narodil jste se ale v Bratislavě, vystudoval tam vysokou školu. Kdy došlo k tomu zásadnímu zlomu, že jste se rozhodl žít na Moravě, působit u soudů v Brně, Praze a ne na Slovensku?

Ty zásadní zlomy byly dva. Začínal jsem u vojenských soudů, kde jsem mimochodem strávil 20 let. Hned na počátku, jako právní čekatel, jsem byl vyzván k tomu, abych uvedl několik alternativních míst, kam bych chtěl k vojenskému soudu nastoupit. Možná z jistého furiantství jsem uvedl tři místa, která začínala na písmeno „B“. (úsměv) Bratislava, Banská Bystrica a Brno. Vybrali mi Brno – a tak jsem se roku 1973 stal soudcem Vojenského obvodového soudu v Brně. Zpětně jsem si to vyčítal, proč já tam to Brno vůbec psal. (úsměv)

Druhým zlomovým okamžikem bylo rozdělení federace v roce 1993. To už jsem působil u federálního Nejvyššího soudu ČSFR v Praze. Chvilí jsem uvažoval o tom, že bych se vrátil do Bratislavy za rodinou a působil například u Nejvyššího soudu Slovenské republiky. Stěhování Nejvyššího soudu České republiky do Brna ale pro mě znamenalo, že jsem se své rodině, žijící v Bratislavě, přiblížil takřka na dohled – ta vzdálenost se rázem zmenšila o dvě stě kilometrů. A tak jsme se po rodinné poradě rozhodli zůstat v České republice.

Když ještě existovalo vojenské kolegium Nejvyššího soudu, stál jste v jeho čele zhruba dva roky, poté jste byl snad nejdéle působícím předsedou trestního kolegia. Za jakých okolností jste se jím jako dřívější vojenský soudce stal?

To se rušily vojenské soudy, což byla mimochodem velká chyba. Bylo to rozhodnutí politické. Vojenské soudy měly své místo, zejména ve směru k ozbrojeným sborům – tedy i policii. Vojenské soudy soudily jen trestní věci, takže v tom, že jsem pokračoval jako trestní soudce, není nic překvapivého. Překvapením, i pro mě, bylo, že mi tehdejší předseda Nejvyššího soudu Otakar Motejl navrhl, abych trestní kolegium vedl.

Poté, co bylo zřejmé, že vojenské soudy končí, jsem za Otakarem Motejlem zašel a řekl mu, že odcházím z armády do civilu a zeptal se jej, zda bych mohl nastoupit k trestnímu kolegiu. Otakar Motejl měl dvě podmínky. (pauza)

A já se samozřejmě zeptám, jaké to byly podmínky?

Že budu předsedou trestního kolegia, a že z Prahy do Brna přivedu ještě další kvalitní soudce. To bylo v době, kdy Nejvyšší soud ještě nerozhodoval o dovoláních v trestních věcech, podstatou jeho nápadu byly stížnosti pro porušení zákona, které měl rozhodovat pětičlenný senát.

Stanislav Rizman (zcela vlevo) žádá o podpis do knihy Václava Havla (1993), dále jsou na fotografii soudci Nejvyššího soudu Jiří Spáčil a Petr Vojtek

No a v Brně ani pět trestních soudců tehdy nebylo. Respektive tím pátým byl místopředseda soudu Pavel Kučera, kterého jsme museli na taková zasedání vždy přivolat.

Koho ze soudců jste tedy z Prahy přivedl?

Tím prvním byl František Púry. Můj současný nástupce v čele kolegia.

Doktor František Púry ale stanul v čele kolegia až v roce 2015. Počítám-li dobře, Vy jste trestní kolegium před ním vedl 22 let. Mimochodem, i na tuto funkci, stejně jako nyní na funkci soudce, jste tehdy sám rezignoval.

Ano, i tehdy to bylo z podobných důvodů. Potřeboval jsem už trochu klid. Shodou okolností, právě teď, když si pomalu vyklízím kancelář, jsem znovu objevil svůj abdikací dopis, který jsem napsal profesoru Pavlu Šámalovi.

Už v době, kdy Nejvyšší soud vedla paní předsedkyně Iva Brožová, jsem jí oznámil, že chci končit. Přemluvila mě, abych ještě vydržel. (úsměv) A já to díky ní ještě zhruba rok vydržel. Je to ovšem práce opravdu velmi namáhavá, zodpovědná a je jí moc.

Co považujete za svůj největší úspěch v čele kolegia?

To, že jsem toto kolegium prakticky celé vybudoval. Že z původních několika soudců je tady stabilní kolegium, kde působí 22 soudců a Ti vydávají kvalitní a respektovaná rozhodnutí. Mimochodem proto, že prošli opravdu pečlivým výběrem.

Asi Vám budou po Vašem odchodu kolegové chybět.

To určitě. Ale nemám to z domova zas až tak daleko, takže za nimi budu určitě jezdit. Rád je vždycky uvidím a budu je vyrušovat od práce. (usměv) I na to se těším.

JUDr. Marta Škárová

předsedkyně senátu občanskoprávního a obchodního kolegia

JUDr. Marta Škárová

- Vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze
- V roce 1972 začínala jako soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 4
- Od roku 1980 byla soudkyní, později předsedkyní odvolacího senátu Městského soudu v Praze
- Od roku 1991 soudkyní republikového Nejvyššího soudu České republiky, po rozdělení federace pokračujícího jako Vrchní soud v Praze
- V roce 1996 se stala soudkyní a předsedkyní senátu Nejvyššího soudu v Brně
- Celý svůj profesní život pracovala v justici a zabývala se občanskoprávní agendou

Jaký bude Váš běžný den po 31. prosinci 2018?

Zatím nemám žádný plán a ani si to nedovedu jasně představit, ale moc se těším. Dosud jsem nezažila nějaké delší období bez pracovních povinností, bez psaní rozhodnutí či bez nějaké publikační nebo přednáškové činnosti.

Marta Škárová převzala v roce 2003 bronzovou medaili Antonína Randy, prestižní ocenění Jednoty českých právníků

Z Vaší úvodní odpovědi vyplývá, že se opravdu chystáte odpočívat a neplánujete například ještě přednášet, působit jako poradkyně, a podobně...

Ano, po více než 45 letech v justici se chystám odpočívat, a to tak, že se konečně budu plně věnovat svým koníčkům, na které jsem dosud měla jen ten čas, co mi zbyl po práci. Vždycky pro mne byla práce na prvním místě, a to se teď změní! Bude více zábavy, budu si dělat, co chci, a sama si budu plánovat čas. S manželem rádi cestujeme, máme chatu s velkou zahradou, pět rozkošných vnučat, kterým se chci více věnovat, a také si konečně přečíst knihy, na které dosud nebyl čas. Možná, že postupem doby přijdu na to, že by mne bavilo zabývat se právem, ale teď to nehrozí.

Co považujete na funkci soudkyně Nejvyššího soudu za nejkrásnější? Předpokládám, že Vás tato práce jistě také bavila?

Neřekla bych, že práce soudkyně je krásná; je náročná, vyžaduje znalosti, logické myšlení a neustálé sebevzdělávání. Já jsem nikdy neuvažovala, že bych byla právníčkou a už vůbec ne soudkyní. Na právnickou fakultu jsem se přihlásila, protože v tom roce nebyla na filosofické fakultě otevřena kombinace jazyků, které jsem chtěla studovat, a po ukončení mého studia jsem se k soudu dostala vlastně náhodou. Práce mě začala bavit a už na soudě prvního stupně se mně souzení líbilo. Tam se soudce naučí nejvíc, získá základní zkušenosti a dovednosti a také může účastníkům v jejich sporu hodně pomoci. Za „nejkrásnější“ funkci považuji předsedu odvolacího senátu, to se mi líbilo nejvíc. Práce na Nejvyšším soudě je trochu jiná, v podstatě se neprovádí dokazování a vše se soustřeďuje na právní řešení problému, a to mne baví. Když je dobře obsazen senát, práce je radostná. (Pozn. redakce AEQUITAS: JUDr. Marta Škárová svoji zálibu v cizích jazycích nakonec dokázala využít i jako soudkyně, kdy se právě díky svým jazykovým znalostem zúčastnila řady studijních pobytů a seminářů například v Holandsku, USA, Rakousku a v dalších zemích).

Jak zatížení jsou soudci Nejvyššího soudu na jeho civilním úseku? Jak velkou pomocí jsou jim asistenti?

Pokud jde o současné zatížení soudců na civilním úseku, myslím, že je dostatečné, nikoliv enormní. S výjimkou nápadu do jednoho či dvou senátů je nápad přibližně vyrovnaný a není důvod, aby na Nejvyšším soudu ležely tzv. „nedodělky“. V porovnání s dřívější dobou, kdy jsme zažili výrazné a dlouhodobě neřešené rozdíly v nápadu věcí do jednotlivých senátů, neúplné senáty, apod., je občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu v současné době ve velmi dobré kondici, a to i díky pomoci asistentů. Ovšem i mezi nimi jsou rozdíly v pracovním vytížení a ve výsledcích jejich práce. Podle mého názoru by průměrnému výkonu soudce měl také odpovídat průměrný počet jeho asistentů.

Dokážete si představit, že by jednotlivé senáty dostávaly přiděleno ještě více věcí, anebo že by v souladu s věcným návrhem nového c. ř. s. začaly ve velkém rozhodovat v rámci veřejných zasedání?

Vzhledem k tomu, co jsem za dobu svého působení v justici zažila, dovedu si představit, že skoro všechno je možné, ale vyšší nápad věcí do senátů asi není na pořadu dne, protože prvořadým úkolem by mělo být snížení délky doby vyřizování jednotlivých věcí. K návrhu nového c. ř. s. bych se nerada vyjadřovala, nevidím v něm přínos.

Pamatujete si na své začátky? Třeba na vůbec první věc, kterou jste rozhodovala?

Začínala jsem soudit v r. 1972 na Obvodním soudě pro Prahu 4 a ve svých 24 letech jsem neměla moc zkušeností. Dostala jsem diář se seznamem nařízených věcí a šla do jednací síně na jednání o vypořádání BSM (nyní SJM) po rozvodu. Pro mne i pro účastníky, kteří nebyli zastoupeni, to bylo první jednání, při němž se oba začali hádat, a já měla problém, co nadiktovat do protokolu o jednání. Ovšem, na obvodním a zejména na odvolacím soudě, jsem měla štěstí na zkušenější kolegy, z nichž někteří byli vynikajícími soudci, od nichž bylo možno čerpat znalosti a zkušenosti, konzultovat své právní názory, a myslím, že to byla velmi dobrá průprava. Rovněž v roce 1990, když jsem přišla na stáž na Nejvyšší soud České republiky (tehdy ještě v Praze), jsem se setkala s řadou vzdělaných a zkušených soudců, kteří spolu vedli právní diskuze skutečně právními argumenty, a poslouchat je bylo velmi poučné.

Utkvělo Vám některé Vaše rozhodnutí v paměti proto, že bylo svým způsobem výjimečné – stal se z něj opravdu důležitý judikát, který pozměnil dosavadní praxi?

Do tzv. zelené sbírky, případně do tehdejšího Bulletinu Nejvyššího soudu, byla zařazena řada právních vět z mých rozhodnutí, a to i na odvolacím soudě, a většinou jsou stále použitelné. Zásadní změna dosavadní soudní praxe je obvykle vyvolána změnou zákona, jinak judikáty v klasické občanskoprávní agendě spíše vykládají určitý právní problém, zpřesňují či doplňují ustanovení zákona a rovněž tím ovlivňují dosavadní praxi.

Jak těžké bylo každý týden dojíždět do Brna?

Prvních asi 10 let jsem jezdila svým autem nebo autem s některým z kolegů, nyní jezdím autobusem, dálnice do Brna se pro řidiče značně zhoršila. Samotné cestování mne neobtěžuje, ale těším se, že po Novém roce to skončí. Samozřejmě, že ježdění do Brna je zášahem do rodiny, do domácnosti i do možností trávení volného času.

Co Vám bude po odchodu z Nejvyššího soudu nejvíce chybět? Po čem se Vám „posteskne“?

Zatím nevím, zda mi bude něco chybět, ale asi ráda se někdy přijedu do Brna podívat na kolegy a hlavně na můj senát, jak se mu bude dařit.

JUDr. Karel Hasch

předseda senátu trestního kolegia

JUDr. Karel Hasch

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze
- Soudcem byl od roku 1974, kdy se stal také předsedou senátu Okresního soudu v Chebu
- Od roku 1976 působil jako soudce Krajského soudu v Plzni
- V roce 1979 byl přidělen k republikovému Nejvyššímu soudu ČSR
- Od roku 1982 byl soudcem federálního Nejvyššího soudu ČSSR (později ČSFR), dnes Nejvyššího soudu se sídlem v Brně

Vaše soudcovská kariéra končí, jak začínala? Vzpomenete si na úplně první věc, kterou jste jako soudce rozhodoval?

Začal jsem svou kariéru soudce u Okresního soudu v Chebu. Vždy jsem soudil trestní věci. Na první z nich se nepamatuji, ale ze svého dvouletého působení na tomto soudě si vzpomínám na jeden případ znásilnění. Po důkazní stránce, jak to u těchto věcí zpravidla bývá, stály proti sobě výpovědi obviněného a poškozené. K činu mělo dojít ve stojícím osobním automobilu a obhajoba dovozovala, že žalované jednání nebylo ve stísněném prostoru fyzicky proveditelné tak, jak je popisovala poškozená. Ve snaze o maximální objektivitu jsem jako předseda senátu nařídil provést vyšetřovací pokus. Tím jsem se stal rázem u právnické veřejnosti v okrese populární a někteří moji zkušenější kolegové se nabízeli za figuranty, jiní prorokovali katastrofický průběh. Nakonec se to povedlo zvládnout bez problémů a nějaké ostudy. Pouhým změřením vnitřních rozměrů totožného automobilu bylo ověřeno, že reálnost popisu způsobu útoku poškozenou není vyloučena. Nicméně věc skončila pravomocným zproštěním, zejména s ohledem na svědeckou výpověď týkající se dřívějších vztahů poškozené a obviněného.

Utkvělo Vám některé Vaše rozhodnutí v paměti také proto, že bylo svým způsobem výjimečné – stal se z něj důležitý judikát, který pozměnil dosavadní praxi?

Vzpomínám si na několik svých rozhodnutí, která ovlivnila rozhodování soudů v tehdejší Československu i v současné České republice. Zejména mohu s klidným svědomím říci, že senát, jehož jsem členem, vybudoval rozhodující judikaturu pro rychle se rozvíjející agendu mezinárodní právní spolupráce v trestních věcech. Za podstatný přínos své práce v justici však považuji 22 let činnosti redaktora trestní části Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu. Z hlediska významu mého přispění k oficiální judikatuře je podle mého názoru rozhodující období krátce po vzniku samostatné České republiky. Tehdy Nejvyšší soud v trestních věcech rozhodoval jen velmi málo stížností pro porušení zákona týkajících se trestních věcí z minulosti a přitom bylo nutno sjednotit soudní praxi při řešení problémů s aplikací řady novel, zejména v procesním právu. S pomocí tehdejšího vedení Nejvyššího soudu jsem obstarával významná rozhodnutí především z krajských soudů, což mnohdy nebylo jednoduché. Tato praxe trvala vlastně až do zavedení dovolání jako nového mimořádného opravného prostředku do trestního práva.

To byla v novodobých dějinách Nejvyššího soudu pro jeho rozhodovací činnost na trestním úseku jedna z nejdůležitějších změn. Jak jste ji vnímal?

Po zavedení dovolání do trestního procesu se samozřejmě činnost Nejvyššího soudu výrazně změnila. Projevilo se to mimo jiné na výrazném nárůstu počtu řešených případů a s ním souvisejícím růstu počtu soudců trestního kolegia. Rozhodování o dovolání je pro sjednocovací úlohu Nejvyššího soudu nepochybně přínosem, neboť umožňuje procesní cestou řešit řadu významných právních otázek. Rozhodnutí Nejvyššího soudu mohou také dnes tvořit podstatnou část rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Na druhé straně se Nejvyšší soud zabývá řadou trestních věcí zcela zbytečně, kdy je neúspěšnost opravného prostředku předem zcela zřejmá.

S nárůstem agendy přišla logicky potřeba, aby soudcům začali pomáhat asistenti.

Asistenti soudců jsou výraznou pomocí. Umožňují, aby se soudci soustředili skutečně na rozhodování věcí a nezatěžovali se méně významnými činnostmi, například zpracováváním popisných částí rozhodnutí.

Jak vnímáte dlouhý proces vzniku nového trestního řádu? Co od této právní normy očekáváte?

Z hlediska další činnosti Nejvyššího soudu i trestní justice vůbec bych chtěl zdůraznit potřebu ovlivnit tvorbu nového trestního řádu tak, aby relativně vyhovující dosavadní úprava opravných prostředků byla v co nejvyšší míře zachována.

Měl jste nějaký profesní vzor? Tedy soudce, kterého jste nade všechny uznával a učil se od něj?

Za svůj profesní vzor jsem od svých 35 let měl dva soudce trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR, a to JUDr. Bohumila Repíka, CSc. a JUDr. Zdeňka Bestu.

Poslední veřejné zasedání v kariéře soudce Karla Hasche (zcela vlevo); jednací síň Nejvyššího soudu 11. prosince 2018; uprostřed předsedající Stanislav Rizman, pro kterého to bylo taktéž poslední veřejné zasedání v jeho dlouholeté soudcovské kariéře; vpravo člen senátu Antonín Drašík

Máte už představu o tom, jak bude vypadat Váš obyčejný všední den po 31. prosinci 2018?

Žádnou další činnost v justici neplánuji. Těším se, že si konečně užiji Prahu, kam se po letech služby i bydlení v Brně vracím.

Jak se díváte na „generační výměnu“ soudců Nejvyššího soudu? Je rozhodování nové generace soudců v něčem jiné, než u té Vaší? A mění se s jejich příchodem celková atmosféra soudu?

Nově přicházející generace soudců není podle mého názoru nikterak od nás odcházejících odlišná. Atmosféru na Nejvyšším soudu hodnotím stejně, jako ji nedávno ve čtvrtletníku Aequitas charakterizoval kolega trestní soudce Robert Fremr, jako velmi přátelskou. Toto příjemné přátelské prostředí pro mě v souvislosti s odchodem do důchodu bude největší ztrátou.

JUDr. Petr Hrachovec

předseda senátu trestního kolegia

JUDr. Petr Hrachovec

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze
- Od roku 1974 byl soudcem Okresního soudu ve Zlíně
- Od roku 1978 soudcem Krajského soudu v Brně
- V roce 1980 se stal soudcem, později předsedou senátu, republikového Nejvyššího soudu ČSR, po jehož transformaci, iniciované rozpadem česko-slovenské federace, byl od roku 1993 předsedou senátu Vrchního soudu v Praze
- Soudcem a předsedou senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu v Brně se stal v roce 1995

JUDr. Petr Hrachovec pro Aequitas ke svému odchodu uvádí:

Byl jsem rád. Jsem rád. A budu rád.

Byl jsem rád, že se mi dostalo cti být soudcem Nejvyššího soudu.

Jsem rád, že můj mandát končí dosažením věku a nikoli jiným způsobem zániku soudcovské funkce.

A budu vždy rád na práci u Nejvyššího soudu vzpomínat.

Pro zbytek svého času žádné plány, ambice ani cíle nemám, zejména ne na poli práva, neboť tam už je to pro jiné. Rád bych zbývající čas prožil v klidu a mírně sportovně.

JUDr. Vladimír Jurka

předseda senátu trestního kolegia

JUDr. Vladimír Jurka

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě
- Od roku 1975 byl soudcem Okresního soudu v Kroměříži, kde od roku 1989 zastával funkci místopředsedy
- V roce 1993 byl jmenován do funkce soudce Ústavního soudu
- Po skončení funkčního období soudce Ústavního soudu se stal v roce 2003 předsedou senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu

JUDr. Vladimír Jurka o své budoucnosti po odchodu z Nejvyššího soudu hovoří takto:

Budu se v „pracovním důchodu“ konečně naplno věnovat svým zálibám, na které doposud nebylo tolik času, jak si člověk představoval a samozřejmě se chystám také odpočívat. Pokud potom bude zájem, nevylučuji i nějakou přednášku pro potřeby Justiční akademie, která má shodou okolností sídlo právě v Kroměříži. To vše i z hlediska případné únavy, která s ohledem na věk zákonitě přichází.

JUDr. Blanka Moudrá

předsedkyně senátu občanskoprávního a obchodního kolegia

JUDr. Blanka Moudrá

- Vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze
- Od roku 1983 byla jmenována soudkyní Okresního soudu v Mělníku
- Od roku 1996 působila jako soudkyně Krajského soudu v Praze
- Soudkyní a předsedkyní senátu Nejvyššího soudu se stala v roce 2002

JUDr. Pavel Pavlík

předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia

JUDr. Pavel Pavlík

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze
- Od roku 1974 byl předsedou senátu Okresního soudu Plzeň-jih
- Od roku 1978 pracoval na Ministerstvu spravedlnosti
- V roce 1992 se stal soudcem bývalého Nejvyššího soudu ČSR, po jehož transformaci byl následně předsedou senátu Vrchního soudu v Praze
- Soudcem a předsedou senátu Nejvyššího soudu se stal v roce 1996

Vladimíra Kůrku vystřídá ve vedení občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu od 1. ledna Jan Eliáš

JUDr. Jan Eliáš, Ph.D. (*1965) je uznávaným specialistou na problematiku restitučních nároků a problematiku bezdůvodného obohacení. Byl jedním ze tří kandidátů, k jejichž případnému jmenování se kladně vyjádřil také odcházející předseda kolegia JUDr. Vladimír Kůrka.

„Jan Eliáš je člověkem, s nímž se mi dlouhodobě velmi dobře spolupracuje. Je kvalitním a uznávaným soudcem, který má respekt u odborné veřejnosti. Věřím, že občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu v jeho osobě získává toho nejlepšího následníka Vladimíra Kůrky, kterému bych chtěl za jeho práci v uplynulých třech letech velmi poděkovat.“, uvedl v té souvislosti předseda Nejvyššího soudu Pavel Šámal.

Jan Eliáš vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v roce 1991. Soudcem je od roku 1995, ve funkci začínal u Obvodního soudu pro Prahu 4. Poté byl od roku 2000 soudcem Městského soudu v Praze, soudcem civilního kolegia Nejvyššího soudu se stal v roce 2006.

Je mimo jiné spoluautorem komentáře k novému občanskému zákoníku, který vyšel v nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s.

K cílům a prioritám, které se chystá Jan Eliáš v čele občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ve svém pětiletém funkčním období prosazovat, připravuje Nejvyšší soud na první polovinu ledna tiskovou konferenci. Předpokládáme, že se tomuto tématu budeme společně věnovat i v některém z příštích vydání AEQUITAS.

Nové logo Nejvyššího soudu

**NEJVYŠŠÍ
SOUD**

Historický odkaz, tradiční symbolika, zapracování motivu řecké bohyně spravedlnosti Themis nebo její římské obdoby Iustitiae, zdůraznění pozice na vrcholu soudní soustavy – to byly hlavní požadavky, s nimiž Nejvyšší soud v úvodu letošního roku přímo oslovil několik grafiků, kteří se specializují na návrhy log firem a institucí. Jako vítězné logo pro svoji budoucí prezentaci pak vybral dvě varianty návrhů, které zpracovali výtvarníci Zuzana Bogorová a Tomáš Kopecký z havířovského studia PROFESIONÁLNÍGRAFIK.

I když Nejvyšší soud své vlastní logo měl a v 90. letech minulého století také často používal, v poslední době se prezentoval výhradně prostřednictvím svého názvu v kombinaci s tzv. malým státním znakem.

Ovšem, státní znak, jako jeden ze základních symbolů státu, má jen velmi omezené možnosti jakýchkoli úprav a striktní pravidla pro svou prezentaci.

Původní logo, které představovalo dvojramenné váhy, jejichž jazýček tvořil meč, považuje Nejvyšší soud za již přežitě, mimo jiné také, proto, že je velmi neurčitě. Meč je navíc symbolem, který lze považovat za atribut spojovaný spíše jen s rozhodovací činností trestního soudnictví, nikoli též civilního. Schematicky jednoduché, zkratkovité a dnes módní varianty loga vyloučil Nejvyšší soud s ohledem na svoji historii.

Nové logo bude Nejvyšší soud využívat především pro slavnostní a společenské příležitosti, bude jím označovat své reprezentativní materiály. Poprvé se nové logo objevuje na přáních PF 2019, která v těchto dnech rozesílají jednotliví soudci a soudní funkcionáři. Pro rozhodovací činnost, především pro hlavičky rozhodnutí a obdobné úřední dokumenty, bude Nejvyšší soud i nadále používat malý státní znak.

Nejvyšší soud se chystá využívat obě varianty nového loga, kulatou i obdélníkovou. Kulatá varianta je považována za hlavní, obdélníková za doplňkovou, přičemž konkrétní volba bude závislá především na vhodnosti pro grafické zpracování k té které příležitosti. Základní barvou je černá na bílém pozadí, avšak použít lze také další barevné varianty, například hnědou, zlatou či stříbrnou. Dále se nabízí také různé formy inverzního zobrazení. Svoji původní představu tvůrci nového loga na základě požadavků Nejvyššího soudu opakovaně upravovali. Možnost vyjádřit se k předkládaným návrhům měli v době, kdy konečná podoba loga vznikala, všichni soudci Nejvyššího soudu.

Petr Tomíček

Nové logo Nejvyššího soudu je poprvé oficiálně použito na novoročních přáních PF 2019, a to v kombinaci s kresbou foyer budovy Nejvyššího soudu

Vážení čtenáři AEQUITAS, toto přetištěné přání je nejen ukázkou dokumentující text předchozího článku, ale budiž zároveň novoročním blahopřáním pro Vás. Za všechny soudce a zaměstnance Nejvyššího soudu Vám takto přejeme „Ať Vám rok 2019 přinese pohodu, zdraví a také splněná přání v osobním a pracovním životě.“

Mezinárodní konference „Nejvyšší soudy v měnící se době“ jako nejvýraznější vzpomínka na 100. výročí zřízení Nejvyššího soudu republiky československé v roce 1918

Tato konference byla z pohledu Nejvyššího soudu České republiky a rovněž i Nejvyššího soudu Slovenské republiky neočekávanější a nejdůležitější akcí roku. Oba nejvyšší soudy se rozhodly připomenout si 100. výročí vzniku Nejvyššího soudu republiky československé ve dnech 5. až 7. listopadu 2018 společně.

Nebylo třeba se rozmýšlet, zda akci uspořádat v Brně či Bratislavě – poměrně brzy poté, co se objevil nápad oslavit výročí vzniku Nejvyššího soudu republiky československé společnou mezinárodní konferencí, bylo rozhodnuto, že se uskuteční v obou těchto městech. I to by už samo o sobě znamenalo, že bychom tuto akci mohli nazývat mezinárodní. Ona se však stala vsutku mezinárodní především díky tomu, že mezi více než dvěma stovkami účastníků se objevili zástupci řady zemí hned tří kontinentů. Byli to často předsedové nejvyšších soudů zemí Evropské unie, soudci ústavních soudů, akademici anebo soudci působící u soudů na mezinárodní úrovni či v dalších evropských justičních institucích. Mezi přednášejícími měly svého zástupce taktéž Spojené státy Americké, a to v osobě soudce federálního odvolacího soudu Johna M. Walkera Jr.; dalším nanejvýš očekávaným hostem byl předseda Mezinárodního trestního soudu v Haagu Chile Eboe-Osuji, původem z Nigérie.

Účastníci konference pouze nevzpomínali na historii nejvyšších soudů České republiky a Slovenska. Snažili se hledat odpovědi na otázky týkající se postavení nejvyšších soudů v minulosti a dnes v celé Evropě a také ve Spojených státech Amerických. Hovořilo se rovněž o roli a významu soudcovských samospráv, přípustnosti mimořádných opravných prostředků, na téma hodnocení soudců nebo zkracování délek soudních řízení. Vše podstatné i dnes stále nabízejí aktivní speciální webové stránky konference www.conference2018.eu. Pokud nemáte příliš času jimi listovat, zhlédněte alespoň krátký souhrn nejdůležitějších bodů konference v naší fotogalerii.

Předseda Nejvyššího ČR soudu Pavel Šámal, předsedkyně Nejvyššího soudu SR Daniela Švecová, John M. Walker, soudce federálního odvolacího soudu Spojených států Amerických a předsedkyně senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR Milada Šámalová při slavnostní recepci na počest zahájení konference v Hotelu International Brno.

První odborný panel na téma „Historický pohled na fungování Nejvyšších soudů v letech 1918 – 2018“ moderoval František Púry, předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR (uprostřed) a jako řečníci vystoupili (zleva) Jozef Vozár, ředitel Ústavu státu a práva Slovenské akademie věd, člen Soudní rady SR; Ladislav Vojáček, profesor historie na Právnické fakultě Masarykovy Univerzity v Brně; Jan Kuklík, profesor historie a děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze; Stanislav Balík, historik, advokát a emeritní soudce Ústavního soudu ČR.

Přednáška předsedy Mezinárodního trestního soudu v Haagu (ICC) Chile Eboe-Osujigbo na téma „Potřeba soudcovské nezávislosti při stíhání nejzávažnějších trestných činů“. Předseda ICC Chile Eboe-Osujigbo vystoupil v rámci druhého odborného panelu na téma „Výzvy soudnictví v moderní době – soudcovská nezávislost v kontextu národní a mezinárodní politiky“.

Účastníci druhého odborného panelu, kterými spolu s předsedou ICC Chile Eboe-Osujigbo byli (zleva) Jean-Claude Wiwinius, předseda Nejvyššího soudu a Ústavního soudu Lucemburského velkovévodství; moderátor a soudce Nejvyššího správního soudu ČR Zdeněk Kühn; soudce Soudního dvora EU a bývalý předseda Ústavního soudu Polské republiky Marek Safjan; bývalý místopředseda Nejvyššího soudu Spojeného království Lord Mance.

Projev předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámala na téma „Přípustnost dovolání: Modely a jejich fungování v praxi – přichází čas na změnu?“ V rámci v pořadí třetího odborného panelu moderovaného Janem Passerem, soudcem Tribunálu Soudního dvora EU, vystoupili dále Jukka Sippo, soudce Nejvyššího soudu Finska; Michal Bobek, generální advokát Soudního dvora EU a Irene Tricomi, soudkyně a zástupkyně generálního sekretáře Nejvyššího soudu Itálie.

Zaplněný sál konference v Hotelu International Brno, v první řadě zleva jsou Chile Eboe-Osujigbo, předseda Mezinárodního trestního soudu v Haagu; Andrej Babiš, předseda vlády ČR; Radek Vondráček, předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR; Milan Štěch, tehdejší předseda Senátu Parlamentu ČR; Daniela Švecová, předsedkyně Nejvyššího soudu SR a Pavel Šámal, předseda Nejvyššího soudu ČR.

Jednotlivé příspěvky brněnské části konference v sále společně sledovali (zleva) také Lenka Praženková, předsedkyně Soudní rady Slovenské republiky; Damijan Florjančič, předseda Nejvyššího soudu Slovenské republiky a Elisabeth Lovrek, v létě nově jmenovaná předsedkyně Nejvyššího soudu Rakouska. Všichni tito účastníci konference pak vystoupili se svými příspěvky 7. listopadu v Bratislavě.

Mezinárodní konference „Nejvyšší soudy v měnící se době“ nabídla svým účastníkům nejen odborný, ale i společenský program. Tím byla na české straně prohlídka historických expozic zámku ve Slavkově u Brna, spojená se slavnostně prostřenou večeří v oválném Společenském sále a přilehlém Sále předků; Slavkov u Brna, 6. listopadu 2018.

Předsedkyně Nejvyššího soudu SR Daniela Švecová otevřela tímto projevem v konferenčním sále Bratislavského hradu, druhou část společné mezinárodní konference. Při té příležitosti opět připomněla nadstandardní spolupráci s Nejvyšším soudem ČR, která v posledních letech snad i nabývá na intenzitě.

V Bratislavě vystoupil se svým příspěvkem na téma „Smysl, účel a potřeba rekodifikace civilního procesu v České republice“ také místopředseda Nejvyššího soudu ČR Roman Fiala. Seznámil tak přítomné účastníky se zásadními výhradami, které má Nejvyšší soud vůči návrhu věcného záměru nového civilního řádu soudního, který přibližně před rokem zveřejnilo Ministerstvo spravedlnosti ČR.

V čelní řadě konferenčního sálu Bratislavského hradu sledují vystoupení ministra spravedlnosti SR Gábora Gála (zleva) předseda Nejvyššího soudu Bulharské republiky Lozan Panov, předsedkyně Ústavního soudu SR Ivetta Macejková, předseda Nejvyššího soudu ČR Pavel Šámal a předsedkyně Nejvyššího soudu SR Daniela Švecová.

Někteří významní hosté a řečníci konference Nejvyšší soudy v měnící se době si našli spolu s předsedkyní Nejvyššího soudu SR Danielou Švecovou a předsedou Nejvyššího soudu ČR Pavlem Šámalem čas k pořízení společné fotografie také v přestávce jednání v zahradách Bratislavského hradu.

Bratislavská část konference byla ukončena za přítomnosti Vojenské hudby ozbrojených sil Slovenské republiky. Vystoupili zde mj. opět za pořadatele Daniela Švecová, předsedkyně Nejvyššího soudu SR a také předseda Nejvyššího soudu ČR Pavel Šámal, který poděkoval jednotlivým účastníkům za jejich kvalitní příspěvky. Velké „díky“ z úst Pavla Šámala zaznělo i směrem ke kolegům z Nejvyššího soudu SR, s nimiž byla opravdu skvělá spolupráce.

Mezinárodní konference „Nejvyšší soudy v měnící se době“ nebyla letos na podzim zdaleka jedinou připomínkou 100. výročí zřízení Nejvyššího soudu republiky československé. Nejvyšší soud při této příležitosti například vydal česko-anglickou publikaci Nejvyšší soud/The Supreme Court. Právě účastníci konference v Brně a Bratislavě byli prvními, kdo mohli jejími stránkami zalistovat. Kniha vyšla v počtu 500 ks, na jejím vzniku se podíleli přední historici v oboru práva a také architektury. Je určena výhradně k reprezentaci a propagaci Nejvyššího soudu a je tudíž neprodejná. K dispozici je ovšem v knihovnách.

Nošení náboženských symbolů v soudních síních jako jedno z hlavních témat listopadového setkání právních komparatistů

V pořadí páté jednání mezinárodní skupiny pro právní komparatistiku se uskutečnilo ve dnech 15. a 16. listopadu u Spolkového soudního dvora Německa v Karlsruhe. Za Nejvyšší soud se jej zúčastnili ředitel úseku předsedy Nejvyššího soudu Aleš Pavel, vedoucí oddělení analytiky a srovnávacího práva Katalin Deák a Jan Bena, poradce v otázkách evropského práva. Kromě tématu, které je uvedeno již v titulku, se účastníci z nejvyšších soudů Spojeného království, Finska, Belgie, Francie, Nizozemí, České republiky a Německa věnovali také otázce univerzální jurisdikce, tzn. stíhání trestných činů osob bez ohledu na státní příslušnost osoby pachatele, místa spáchání činu, apod.

Téma „náboženských symbolů v soudních síních a na soudech obecně“ za německou stranu otevřela soudkyně Spolkového ústavního soudu Gabriele Britz. Ta nejprve připomněla soudní spory ze sedmdesátých let minulého století, kdy správní soudy ve Spolkové republice Německo odmítaly zahájit soudní řízení v místnosti, kde nebyl umístěn kříž. Prvním stěžovatelem v dané věci byl u Spolkového ústavního soudu židovský právník, druhou stěžovatelkou byla rovněž oběť nacistického režimu. Oba ve svých jednotlivých případech požádali správní soud, aby sundal kříž anebo přemístil jednání do jiné místnosti. Německý ústavní soud rozhodl, že postup správního soudu, který nepovolil konat řízení v soudní síni bez kříže, byl neústavní. Své rozhodnutí Ústavní soud odůvodnil tím, že kříž představuje náboženský symbol a má úzkou souvislost s křesťanstvím. Ve Spolkové republice Německo poté následoval obecný zákaz umisťovat kříže v soudních místnostech.

V roce 1995 došlo následně k zakazu umisťování křížů v budovách německých škol. Jednalo se o jedno z nejkontroverznějších rozhodnutí Spolkového ústavního soudu. Jeho soudci se poté, co byl zakázán kříž na základních školách v Bavorsku, museli na veřejnosti dokonce pohybovat jen za přítomnosti osobních strážců, protože čelili opakovaným výhrůžkám. Ústavní soud tehdy uvedl, že žáci nemají možnost z místností s křížem odejít, jde proto o každodenní konfrontaci s náboženským symbolem. Soud konstatoval, že účinek křížů na školách je intenzivnější než u soudů, jelikož žáci jsou tomuto náboženskému symbolu vystaveni permanentně, což lze považovat za negativní zásah do jejich negativní náboženské svobody.

V roce 2015 naopak vydal Spolkový ústavní soud rozhodnutí v tom smyslu, že paušální zákaz nošení šátků coby náboženského symbolu, který si na sebe rozhodl vzít učitel, je v rozporu se Základní zákonem. Podle Spolkového ústavního soudu je nutné rozlišit, zda je náboženský symbol umístěn na zdech školy nebo zda jde o rozhodnutí zaměstnance školy, který tak vyjadřuje svoje náboženské přesvědčení. Symbol tak není přičitatelný státu, ale jednotlivci, který ho nosí. Ústavní soud tedy obecně povolil nošení šátků u učitelů na školách. Při svých úvahách konfrontoval pozitivní náboženskou svobodu učitele projevovanou nošením šátku a negativní svobodu žáků nebýt vystaven náboženským symbolům. Na rozdíl od případu křížů v učebnách zde však aplikoval metodu tzv. praktické konkordance.

V současnosti je u Spolkového ústavního soudu projednávána ústavní stížnost, ve které jde o šátek vyšší soudní úřednice, která trvá na jeho nošení v soudní síni. A prozatím se zdá, že soudci nejsou ve svém názoru na tuto problematiku jednotní.

Skupina pro právní komparatistiku se na svém listopadovém jednání v Karlsruhe samozřejmě zajímala o přístupy k danému tématu také v dalších zemích Evropy. Například v Belgii jednoznačně platí, že stát by měl být neutrální. To znamená, že soudci by neměli nosit burky, šátky ani žádné jiné náboženské symboly. Neutrální musí zůstat i soudní prostory. Co se týká stran řízení, je nošení náboženských symbolů na jejich svobodné vůli, nezakazuje se, i když belgický zákon o soudech a soudcích říká, že osoba, která se účastní jednání u soudu, musí sundat pokrývku hlavy a musí respektovat příkazy soudců. Soudci to ale, až na výjimky, striktně nevyžadují. Existuje v podobné věci přímo rozsudek Evropského soudu pro lidská práva – věc Lachiri proti Belgii – kdy účastník řízení, který zastupoval stát v trestním řízení, nechtěl na pokyn soudce sundat hidžáb – Evropský soud pro lidská práva tak konstatoval porušení článku 9 Úmluvy.

Předsedkyně německého Spolkového soudního dvora Bettina Limperg (dole uprostřed) spolu se soudci Spolkového soudního dvora a účastníky listopadového setkání právních komparatistů.

V Nizozemí musí soudci respektovat dress code, který je předepsán opatřením soudcovské samosprávy. Smyslem je udržet nezávislost soudu a soudců a nestrannost řízení, důvěru soudců v justici. Soudci tak nesmí nosit žádné náboženské symboly.

Ve Francii musí být každý zaměstnanec soudu neutrální. Problém je však v porotách. Pokud má člen poroty šátek, nemůže to vadit jeho posláním rozhodovat v této porotě. Není také zakázáno, když například někteří advokáti chodí k soudu s pokrývkou hlavy. Na národní úrovni se advokátní komory snaží nastavit pravidla pro nošení náboženských symbolů, a to prostřednictvím svých regionálních syndikátů nebo komor v různých geografických oblastech Francie. Jednotná centrální úprava pro celou Francii však neexistuje.

Finsko žádný dress code nebo pravidla určující oblečení v soudní síni nemá. Etická pravidla pro advokáty také nic neříkají o nošení náboženských symbolů. Jediná úprava se týká policistů, ti nesmí mít žádné náboženské symboly na svých uniformách.

V České republice platí, že při vstupu do jednací síně a v průběhu celého pobytu v ní musí být pokrývka hlavy sejmuta. Z této povinnosti platí výjimka jen pro příslušníky ozbrojených sborů, kteří jsou při projednávání věci ve službě, a dále pro ženy v případech, kde to připouští pravidla společenského chování.

Z rešerše judikatury neplyne, že by se daná problematika sama o sobě v České republice již stala předmětem soudního sporu. Pokud jde o širší kontext nošení náboženských symbolů soukromými osobami v rámci veřejné instituce, v roce 2014 byl otevřen případ somálské studentky střední školy, která odmítla hidžháb ve výuce odložit a následně podala žalobu z důvodu zákazu jeho nošení. Před nižšími soudy neuspěla a věc je nyní řešena právě před Nejvyšším soudem.

Pokud jde v České republice o pohled na používání náboženských symbolů v soudních budovách nebo jejich nošení představiteli soudní moci v jednací síni, ačkoliv to výslovně neřeší právní úprava, existují opět dílčí regulace, které na tyto situace dopadají implicitně. Jednou z nich je právní úprava přípustného vybavení soudní síně. To je striktně omezeno konkrétní instrukcí Ministerstva spravedlnosti: Na čelní stěně jednací síně musí být umístěn státní znak České republiky. Jiná výzdoba (emblémy, plakáty, nástěnky apod.) není v jednací síni přípustná. Tím je vyloučeno vyvěšovat v soudní síni jiné symboly, včetně symbolů náboženských. Nad rámec těchto omezení ministerská instrukce stanoví, že při jednání mohou být na jednacím stole pouze spisy, pracovní pomůcky a předměty související s projednávanou věcí. To rovněž vylučuje kupříkladu kříž postavený na stole, apod.

Na soudce se uplatňují obdobně striktní pravidla: Soudci v České republice nosí při hlavním líčení, při veřejném zasedání, apod., na občanském obleku úřední oděv. Musí zároveň dbát, aby ani jejich zevnějšek nepůsobil rušivě. Tím je výrazně omezen prostor dávat najevo své náboženské přesvědčení prostřednictvím jakýchkoli náboženských symbolů, včetně nejčastěji diskutované pokrývky hlavy.

Mezinárodní skupina pro právní komparatistiku

Zřízení mezinárodní skupiny pro právní komparatistiku iniciovala v roce 2014 Síť předsedů nejvyšších soudů členských států Evropské unie. Cílem této pilotní skupiny vybraných evropských zemí je získávání informací o zahraničních právních institucích, sdílení zkušeností s implementací práva Evropské unie, judikatury Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva. Za člena této pilotní skupiny byl vybrán vedle nejvyšších soudů Francie, Německa, Nizozemí, Belgie a Finska také Nejvyšší soud České republiky, reprezentován zástupci oddělení analytiky a srovnávacího práva. Pilotní skupina si klade za cíl vytvořit společnou platformu pro evropskou diskusi, sdělování informací týkajících se vybraných právních institutů nebo judikatury a tím i podporu kvalitní odborné, komparativní a rešeršní činnosti, využitelnou národními soudy.

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Prosinec 2018 na pokračující stavbě nové administrativní budovy přiléhající k současnému sídlu Nejvyššího soudu. Stavební firma Zlínstav, a. s. pracuje na hrubé stavbě druhého nadzemního patra. Jednotlivá patra nyní rostou velmi rychle, paralelně se přitom pracuje i v patrech pod zemí, kde už jsou vyzděny příčky a montují se technologie, například napojení kotelny. Předpokládaný termín dokončení stavby je 19. duben 2019.

V příštích týdnech se stavební ruch částečně přenesení i do hlavní budovy Nejvyššího soudu, kde musí dělníci probourávat na chodbách jednotlivých pater průchody do nové stavby. Přístavba totiž nebude mít vlastní vchod z Bayerovy ulice, ale přes hlavní budovu. Je totiž potřeba, aby všechny návštěvy vcházely na Nejvyšší soud jediným hlavním vchodem hlídaným justiční stráží.

ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 4/2018

Verze: elektronická, formát PDF

Redakce: Mgr. Petr Tomíček – vedoucí redaktor, Mgr. Aleš Pavel, Bc. Monika Němcová

Fotografie:

Ing. Jiří Sláma, soukromý archiv JUDr. Marty Škárové, archiv Nejvyššího soudu, Mgr. Petr Tomíček

Redakční rada: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. – předseda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. Vladimír Kůrka, JUDr. František Púry, Ph.D.

Grafické zpracování: Dominik Martin

Registrace: AEQUITAS ISSN 2570-572